

Journalpost 20/9150

Innspel til ny kommuneplan for Øystre Slidre – Samfunnsdelen.

Liastølen Kulturlag vil med dette koma med nokre tankar då vi er gjort kjende med at kommunen no arbeider med revisjon av planar for Beitostølen.

Liastølen eit kultursenter på Beitostølen - verdt å ta vare på?

Midt i sentrum av Beitostølen ligg Liastølen som eit levande minne om kultur og tradisjonar frå gamal tid. På Liastølen finn du eit koseleg gamalt stølstun med eit unikt sæl bygd av furu hogge på Beitostølen på 1700talet. Med stor dugnadsinnsats vart Liasælet som tidlegare sto lenger aust på Beitostølen, flytt til denne tomte i 2001/02. Såleis har Liastølen i mest 20 år vore ein møteplass for tradisjon og levande kultur på Beitostølen. All aktivitet på Liastølen har vore og er dugnadsbasert.

Kvar laurdag og sundag i juli og august møter 5-6 frivillige og 30-40 gjester for å formidle og høyre om ulike sider av den lokale natur- og kulturhistoria vår. Sist sumar hadde vi 17 interessante og inspirerende foredrag og demonstrasjon av sju ulike handverksteknikkar. Besøkstalet i 2019 var omlag 1000. Denne sumaren har dessverre Liastølen ikkje vore open grunna Corona-epidemien. Vi reknar med at det vil vera muleg å ha Liastølen open att neste sumar.

Grinda inn til tunet let seg alltid opne og her kan ein også glede seg over ein vakker fjellhage med ei stor samling fjell- og nytteplanter som folk i nærmiljøet steller med stor kjærleik. Det forgår i dag ei fortetting av sentrum på Beitostølen og kanskje nettopp difor er det viktig å ta vare på ei slik grøn "lunge" som Liastølen. Vi bør heller ikkje gløyme at Beitostølen for knapt ein generasjon sidan var ei stølsgrend noko Liastølen står som ei påminning om.

Liastølen Kulturlag som drifter Liastølen, vil på vegne av sine 97 betalande medlemmar, be kommunen ha Liastølen med i planane for Beitostølen. Samstundes vil vi oppfordre kommunen til å tenkja på framtida for Liastølen. Meiner kommunen at Liastølen har ein verdi i dag og vil den i framtida óg vil ha verdi for Beitostølen og for kommunen? Korleis kan ein tenkja seg ei vidare drift den dagen kreftene til eldsjelane ikkje lenger strekk til ?

Heggenes 28.09.2020

På vegne av styret for Liastølen Kuturlag

v/Solveig Sandberg

Journalpost 20/9090

Margaret Helder
SYNG OG STREKK
Fivilvegen 9,
2953 Beitostølen, tlf 91860656
www.syngogstrekk.no

Beitostølen 27.9.2020

INNSPILL TIL MÅL OG STRATEGIPLAN FOR ØYSTRE SLIDRE KOMMUNE: TEMA LANDBRUK

- Om Rekruttering

Skolene i Øystre Slidre har sikkert flere gode tiltak knyttet til opplæring i landbruk og skogbruk, men jeg vet ikke om det er laget en gjennomgående plan fra barnehage til skole om temaene. Følgende plan som jeg har komprimert i manuset til boka jeg holder på med, er fra Aurland barne- og ungdomsskole (kilde: Utdanning 9/2019):

«Dyrking av grønnsaker står på timeplanen til elevene på 5. trinn på Aurland barne- og ungdomsskule. Skolen har sin egen årsplan for å lære om landbruk og skogbruk. Her er noen eksempler: I 1. klasse skal de høste korn, dra på fisketur, følge killingene, legge poteter til groing og sette dem. I 5. klasse skal de rydde kulturlandskapet, se på geitas rolle der, avle opp planter, lage kompost i hagen og gjøre oppgaver i skolehagen. I 8. klasse skal de sykle fra Finse til Flåm, bli kjent med næringslivet i kommunen, bli bevisst egne interesser og egenskaper og få undervisning om og fottur i verdensarvområdet. Innfallsporten til arbeidet har vært den lokale jord- og hagebruksskolen. Når elevene går i 8. klasse er elevene på en annen læringsarena enn skolen i tre uker. Kunnskapen de får er med på å gjøre dem stolte av hjemstedet.

Tenk om alle skoler kunne lage slike opplegg som er tilpasset det lokale ressursgrunnlaget enten det er i forhold til landbruk, fiske eller skogbruk.»

- Løken gård; fra bymann til bonde

Hvis jeg har forstått det rett er det det Kongelige selskap av Norges vel, som vil ha et koordinerende ansvar for å greie ut en organisasjonsmodell for Nye Løken gard i samarbeid med kommunen. (Valdres 22.aug. 2020) Det var også lederen for Norges Vel, Tora Aasland, som skrev forordet i jubileumsboka til Felleskjøpet, Østlandet i 1996.

Interessen min for Felleskjøpet ble vekket da jeg ble klar over at morfaren min, som er illustratør i boka jeg holder på med, brukte det meste av arbeidslivet sitt i Felleskjøpet Østlandet. Kanskje drømte morfar om å forvandle seg fra bymann til bonde, slik turistene som kommer oppover langs R51 drømmer om når de reiser gjennom naturlandskapet og drar på hytta si i Valdres.

Selvportrett Axel M Erichsen

Som et nasjonalt senter for Fjellandbruket tenker jeg at Løken gard også kan utvikle seg til å bli et kompetansesenter for turister, barn og unge.

Høner og geiter; det er mat vi lever av

Jeg har deltatt i en Coopkonkurranse om høner, hvor jeg sendte inn en kort film om salg av høner på Coopbutikken på Beitostølen. I ettertid har en klasse på Lidar skule sunget inn Hønseræppen jeg lagde til konkurransen i Lydsmia til Tommy Hansen. Jeg har i sommer også hatt kontakt med SINTEF om utvikling av mobile hønselakterier. Kanskje finns det

forutsetninger i Øystre Slidre for større hønsedrift. Jeg vet ikke om geitekillingene også kunne trenge litt hjelp for å komme på matfatet, men en skulle tro at det var plass til flere geiteflokker i Øystre Slidre.

Med vennlig hilsen Margaret Heldor

Journalpost 20/9009

Øystre Slidre kommune

Kommuneplanleggjar Inger Elisabeth Hilstad

Kopi: Rådmann Jostein Aanestad

Bærum, 26.9.2020

Innspill til Samfunnsdelen 2020-2026 fra Hytte- og velforeningene

Hytteforeningene omfatter de 13 hytte- og velforeninger i Øystre Slidre som er tilsluttet samarbeidsavtalen med kommunen av 31.12.2019.

Hytteforeningene takker for muligheten til å kunne komme med innspill til Samfunnsdelen 2020-2026, og derved få mulighet til å utvikle en kommunal hyttestrategi for Øystre Slidre kommune. På bakgrunn av Samarbeidsavtalen og den dialogen som er etablert mellom kommunen og Hytteforeningene, vil vi her legge inn de føringer vi mener er relevante for målgruppen Deltidsinnbygger/hytteiere.

Vi har tatt utgangspunkt i bla. Planprogram 2020-2032, Kommuneplan Samfunnsdelen 2014-2026, Planstrategi 2020-2024, Gjeldende prioriteringsplan fra Rådmannen i 2020 og Årsberetning 2019.

Kommunens primærmålgruppe er selvsagt beboerne i kommunen eller fastboende. Men for å kunne få til en bærekraftig langsiktig positiv utvikling av Øystre Slidre bør kommunen også sette opp deltidssinnbyggeren som sekundærmålgruppe. Hytteforeningene mener at skal kommunen nå sine økonomiske mål, må denne målgruppen gjennom Planprogrammet tydeliggjøres bedre. I tillegg vil fastboende og deltidssinnbyggerne ha flere sammenfallende interesser og verdier, og det er derfor nødvendig for oss å kunne ha påvirkning på utviklingen av kommunen.

Hytteforeningene mener også at kommunen må skille mellom turister/gjester og deltidssinnbyggere i sine planer. Ref. årsberetninger, som ikke omhandler målgruppens betydning for kommunene generelt, og spesielt overfor kommuneøkonomien i form av direkte (skatter og avgifter) og indirekte inntekter (Deltidsinnbyggernes betydning for det lokale næringslivet).

I Visjon – Rein naturglede

Hytteforeningene støtter fullt opp om denne visjonen som skal være retningsgivende for alle utviklingsplaner og tilhørende arealutnyttelsesstrategier fremover. For Deltidsinnbyggeren vil muligheten for å kunne oppleve rein naturglede være grunnlaget for at vi, i så stor grad og med glede, engasjerer oss i utviklingen av Øystre Slidre.

Kommunen bør legge til rette for bærekraftig og miljøvennlig bruk av naturområdene for alle parter; næringslivet, jordbruket og fritid for fastboende, deltidsinnbyggere og besøkende.

All virksomhet og utvikling i kommunen skal i størst mulig grad verne naturen samt fremme en bærekraftig utvikling og forvaltning.

II Temaer hytteforeningene ønsker å ha fokus på i samfunnsdelen

- **Rein naturglede gjennom tilgang til rekreasjonsområder – bevaring av naturområder**

Det er viktig for Hytteforeningene at kommunens visjon gjenspeiles i kommunens overordnede planer og strategier. Både for fastboende og deltidsinnbyggerne er bevaring av natur, og ikke minst vern av fjellområdene, grunnleggende viktig.

Når det samtidig er ønskelig med befolkningsvekst og utbygging av nye hytteområder, er det nødvendig at dette skjer med respekt for naturen og at fjellet ikke nedbygges.

I hele arealutviklingen mener vi at det er viktig at alle naturinngrep gjøres med respekt for de naturlige forhold og at utbygging skjer med minimale naturinngrep og at utbyggingen tilpasser seg naturen og ikke motsatt, dvs. at naturen må tilpasse seg utbyggingen (som for eksempel ved planering og flatsprenging av større områder for å presse inn hele hyttelandsbyer).

- **Hytteforeningene anbefaler at det etableres konkrete og forutsigbare utbyggingsplaner for hytter både på kort og lang sikt, og derved unngå fortløpende reguleringsplaner og endrede rammevilkår for verneområder.**

I tråd med nasjonale føringer, der FNs Bærekraftsmål er førende, anses arealendringer som den største trussel for artsrikdom og natur. Næringsutvikling og verdiskaping skal være resursbasert med mål om et grønt og bærekraftig næringsliv. Jordvern står i fokus, og man ønsker fortetting av hyttefelt slik at andre naturområder blir skjermet, og at kommunene har langsiktige utbyggingsgrenser mot fjellet.

Ved revidering av arealplanen og tydeliggjøring av fremtidig hytteutvikling vil Hytteforeningene be om at arealnøytralitet/vernesoner og fjellgrense avklares for sikring i kommuneplanen på lang sikt. Dette er etter vår vurdering avgjørende for å

sikre ei bærekraftig utvikling av lokalt reiseliv.

LNF-områdene som ligger omkring kombinerte støls- og hytteområdet er viktig for beiting. Slike områder er også mye brukt som turområde. Områder mellom vedtatt bosetting og stølsområder med tilhørende beiteområde, er svært viktig å ta vare på for framtida, for å sikre grunnlag for framtidig utvikling av stølsdrift.

Ei bit-for-bit-utbygging vil bryte med et viktig prinsipp som er lagt ned i kommunedelplanen, om å sette klare grenser mellom bygde og ikke bygde areal. Det bør etableres en buffersone mellom areal som er utbygde i dag og stølsområder, med for eksempel «omsynssoner» slik Bonde og småbrukerlaget også legger opptil.

Opplevelsen av høyfjellet er en særlig skattet verdi for både fastboende, besøkende og deltidsinnbyggere i hele Øystre Slidre. Det er derfor viktig at man unngår utbygging i nærområdene til høyfjell-områdene. Regulering av hyttetomter på oversiden av FV 51 på Beitostølen er et eksempel som må avstås fremover.

Reguleringsforslag burde vurderes ut fra en overordnet areal- og tilhørende utbyggingsplan for bolig og hytteutbygging i kommuneplanen, og ikke som enkeltstående reguleringsplaner. I Kommunal- og moderniseringsdepartementet sin lovkommentar til plandelen av plan- og bygningslova står det: «Detaljregulering brukast for å følge opp og konkretisere overordna arealdisponering i kommuneplanens arealdel eller områderegulering. ... Dersom forslag til detaljregulering ikkje er i tråd med kommuneplanens arealdel eller områderegulering, kan kommunen la vere å fremme forslaget på dette grunnlaget.»

- **Tilhørighet til kommunen som sted, til beboerne i kommunen og til lokalt næringsliv (handelsnæring, lokale matprodusenter, håndtverks-bedrifter)**

I fremtidige planer må relasjonen til deltidsinnbyggerne ha en sentral plass.

Deltidsinnbyggerne er mange og utgjør et viktig ressurspotensial for kommunen, og fremtidige planer må bidra til at forholdet mellom fastboende og deltidsinnbyggerne er respektfullt og til gjensidig nytte og glede.

- **Trygghet for tilgjengelig helse- og legetilbud – akutttilbud**

Deltidsinnbyggere som oppholder seg i kommunen har de samme rettigheter på helse- og omsorgstjenester som den øvrige befolkning. Dette må gjenspeiles i kommunens tjenestetilbud. Dette gjelder også personer med nedsatt funksjonsevne som trenger hjelp. I tillegg gjelder det at deltidsinnbyggere også har den samme rett på øyeblikkelig hjelp som fastboende. Hytteforeningene ønsker at dette ivaretas i all kommunal planlegging.

- **Forutsigbar VA-plan og tilgang til vann og kloakk innenfor rimelige avgifter**

Dette er (ikke minst VA-planer) planer der det er viktig at deltidsinnbyggerne, dvs. hytteeierne, tidlig blir involvert og gis mulighet til å påvirke prosessene. Hytteforeningene deler oppfatningen om at miljøhensyn skal veie tungt, men det er viktig at etableringen ikke blir så kostbar at hytteeiere uten store økonomiske reserver presses til å selge sin eiendom.

- **Tilgang på varierte turmuligheter**

Både fastboende og deltidsinnbyggerne har nærmest ubegrenset tilgang til natur og mulighet for tur i skog og fjell. Fra vår side er det likevel ønskelig at mulighet for alternativ bruk av naturen også tas inn i planene, ikke minst mulighet for bruk av sykkel, og at planer for utvikling og bruk av skiløyper er bærekraftige.

III Strategi – supplerende kommentarer

1. Sikre et bedre beslutningsunderlag.

- Dette er viktig for å kunne måle effekten/inntjeningen direkte og indirekte av Deltidsinnbyggerne for kommunen totalt.

2. Løypeforeninger – tur og sykkelstier

- Finne frem til en bedre finansieringsmodell som sikrer driften og gir mulighet for opprettholdelse av gode ski- og turløyper i hele kommunen.
- Utvikle videre sykkeløypetilbudet og fremføring av turvei for bevegelsehemmede i vernet område.
- Finne frem til en inntektsmodell for løypeforeningene gjennom bruk av deler av eiendomsskatten og mulighet for kollektivt medlemskap i etablering av nye hytteområder.
- Kommunen sammen med løypeforeningene må være mer aktive i direkte kontakt med potensielle medlemmer i etablerte hytteområder.
- Sikre god skilting av stier og skiløyper

3. Helsetilbud - legesenter

- Etablere tilstrekkelig legevaktkapasitet overfor deltidsinnbyggerene i sesongene med toppbelastning av hyttene

4. Hytteutbygging/leiligheter- reguleringer

- Etablere rammer for utbygging av hytteområder og bruk av gjenstående LNF-områder.
- Etablere vernegrenser med Fjellgrense som sikrer langsiktig utbyggingsrammer i randsonen mot naturområder.
- Etablere felles BYA %-grenser for hytteområder
- Avklare langsiktige rammer for maksimal hytteutbygging og mulighet for fortetning av eksisterende utbyggingsområder for å unngå konflikt med visjonen om rein naturglede og kommunens profil som attraktivt område for bosetting og beøkende generelt.
- Begrensninger i videre bygging i myrområder. Ref. myrenes betydning for CO2 fangst.
- Rekreasjonsområdene med fri natur er på vei til å miste sin attraktivitet ved at nærskiløypene bygges ned og fremstår mer som transportetapper. Man må unngå at folk setter seg i bilen for å kjøre til skiløypene.
- Plan for utvikling av parkeringsplasser uten konflikt med vernede områder.

- Utarbeide en «hyttepolitikk» som bevarer grunnlaget for visjonen om rein naturglede, samtidig som en bærekraftig hytteutvikling styrker lokalt næringsliv og handelsnæring.

5. Bredbåndutvikling – nettilknytning for hyttene

- Sikre effektiv bruk med tilknytning til nettbaserte løsninger gjennom tilgang til bredbånd eller 5G nett via samarbeid med nettleverandør og Valdres Energi. Derigjennom øke potensielt bruk av hytta til næringsvirksomhet.
- Vurdere Hub-løsningen med NorgesGruppen og Telenor som alternativ til kabelbasert nettverk i hytteområder.

6. Stølsdrift

- Bevaring og gjenåpning av seterlandskap og seterdrift for å bygge opp under unike rekreasjonsområder og visjonen om rein naturglede.

IV Innspill på enkeltsaker

1 VA

Innspill til revidering av handlingsdelen i VVA-planen og handlingsplanen for spredt avløp

Da VVA-planen og handlingsplanen for spredt avløp ble godkjent i hhv. 2018 og 2019 ble det angitt en fremdriftsplan for etablering av fellesanlegg i infrastruktursonene. Mange hadde ventet på dette, men planene skapte også bekymringer knyttet til tvang om tilkobling og kostnader for de som ikke ønsker innlagt vann og kloakk.

Vi ber derfor om at kommunen under revidering av VVA-planen og handlingsplanen for spredt avløp sikrer en realistisk fremføringsplan i tid og med en realistisk kostnadsplan for tilknytning og drift/avgiftsbelastning for både fastboende og hytteeiere.

I renseområdene som i dag har kode «F», altså områder som har krav om fellesløsninger, har det i flere år vært frustrasjon knyttet til kommunens avvisende holdning til separate avløpsanlegg.

En ny plan med lange og usikre tidsestimater vil oppleves tungt for de som føler at de allerede har ventet lenge på å få mulighet til å oppruste sin eiendom med innlagt vann og avløp, noe som må kunne karakteriseres som vanlig standard i dag.

For å skape noe forutsigbarhet, og en midlertidig løsning for de renseområdene som ikke blir prioritert høyest, ber vi også om følgende endring:

Alle renseområder med kode «F» endres til kode «FS» med unntak for de områdene der kommunen har fattet politiske vedtak om etablering av felles avløpsanlegg, med tilhørende fullfinansiering, og der dette anlegget skal være ferdigstilt innen 5 år.

I tillegg endres betydningen av kode «FS» til «Fellesløsning i infrastrukturene, men skal forvaltes som spredt avløp minimum de neste 5 år».

Begrunnelse for forslagene

Disse forslagene vil etter vårt syn ta hensyn til alle parter:

- Det vil ikke bli behov for urimelige økninger av tilknytningsavgifter og årlige avgifter for vann og avløp.
- De som ikke ønsker innlagt vann og avløp kan fortsette som før, uten noen inngrep eller kostnader frem til en fellesløsning eventuelt kommer på plass.
- De som har et sterkt ønske om høyere komfort på sin støl eller fritidsbolig i form av innlagt vann og avløp, får mulighet til å gjøre dette i kontrollerte former. De aller fleste som faller inn under denne kategorien har allerede vinterbrøytet vei og innlagt strøm. Dermed ligger forholdene godt til rette både for vintertømming av tette tanker og gode, elektrisk drevne renseanlegg for gråvann slik at utslipp til naturen unngås. På denne måten skapes forutsigbarhet og hver enkelt eier må selv vurdere om den økte komforten er verdt den aktuelle investeringen i et minimum 5 års perspektiv.
- For kommunen vil dette bety at man til enhver tid kan fokusere enda tydeligere på de kommende 5 år av gangen og gjøre nødvendige prioriteringer, både når det gjelder forurensningsfare, politiske vedtak og økonomi. I tillegg har kommunen i «Forskrift om utslepp fra mindre avløpsanlegg» allerede sikret seg at de som etablerer egne anlegg også forplikter seg til å koble seg til kommunalt avløpsanlegg eller fellesanlegg om dette i fremtiden blir etablert i det aktuelle området.

2 Konkret utbyggingsplan for hytter på kort og lang sikt

Utarbeide og vedta en egen hyttepolitikk i kommunen. Klarlegge hva hytteutvikling og deltidsinnbyggere gir av verdiskapning for kommunen, hva som ønskes av videre vekst- eller vern av ubebygde eller uberørte områder og hvilke kostnader som videre utbygging/utvikling medfører.

Hyttepolitikken må fastlegges gjennom kommuneplanens samfunnsdel- og senere gjennom kommuneplanens arealdel med klare begrensninger. Unngå fortløpende reguleringsplaner som bryter med en vedtatt arealdel og langsiktig strategi for kommunens visjon- «Rein naturglede».

I vedtatt planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2020- 2032, sies det at det skal utarbeides en næringsstrategi. Hyttepolitikken bør være en naturlig del av dette.

Hytter som næring

I samarbeidsavtalen mellom Øystre Slidre kommune og hytteforeningene heter det at «...utbygging og bruk av hyttene i kommunen er ei viktig næring». Det må utredes hvilken verdiskapning både utbygging og bruk/drift av hytter (og leiligheter) gir, samt hvor mange arbeidsplasser som skapes (direkte og indirekte). I dette bildet er det viktig å ta med all lokal

handel og tjenesteyting som handelsnæringa, lokale matprodusenter, håndtverksbedrifter osv.

Videre er det viktig å se på det som ligger av potensiale for ytterligere verdiskapning i allerede vedtatte reguleringsplaner. Mao. meisle ut en hyttepolitikk som del av en ny næringsstrategi for kommunen.

Hytteutbygging har også en kostnad for kommunen. Dette omfatter blant annet kommunale tjenester innenfor helse, teknisk infrastruktur (vei, vann, avløp, renovasjon) med mer. Men hytteutbygging har også en annen kostnadsside- eller ulemper innenfor områder som areal, kulturminner, naturmangfold, vannmiljø, friluftsliv med mer.

Vi ønsker å se videre på følgende temaer:

Arealbruk / regnskap

Dette er et viktig verktøy for å se på utviklingen over tid, hvor utbyggingen har vært (spredt/konsentrert), og vil gi et verdifullt grunnlag til kommuneplanens arealdel.

Naturmangfold og vannmiljø

Bevaring og beskyttelse av alle typer natur- og landbruksområder, dyretrekk for vilt og for faunaen generelt. Leve- og hekkeområder for fugl må hensyntas. Videre må inngrep i myrer og våtmarksområder unngås i hht. nasjonale retningslinjer og føringer.

Friluftsliv

Et godt og stabilt tilbud knyttet til friluftslivet er kanskje Øystre Slidre kommunes viktigste «force». Visjonen «Rein naturglede» forplikter, og det er viktig at områdene som i dag benyttes til friluftsliv både vinter og sommer ikke bygges ned ytterligere.

I flere av kommunens områder er utbyggingsområdene så store og bebyggelsen lagt så langt opp mot «fjellet» at en grensesetting er nødvendig.

Det er avgjørende at de områder hvor dagens skiløyper ligger ikke bygges ytterligere ned, og dermed kan fortsette å være det unike tilbudet som både kommunen og næringslivet (spesielt reiselivet og handelsstanden) er avhengig av.

3. Stølsdrift

Hytteforeningene representerer en stor bredde av hyttemiljøer og behov, og vi ønsker at kommunen tar opp følgende saker knyttet til dette temaet i planarbeidet:

- Gjenåpning av seterlandskap og seterdrift
- Kartlegging av fugleliv, analyse av natursårbarhet og bevaring av sårbare fuglearter
- Vedlikehold av historiske stier og løyper
- Tilrettelegging av seterdrift og bruk med historiske innslag og familiedager
- Samarbeid med grunneiere vedr. bruk av seterdrift

Med vennlig hilsen

Petter A. Knudsen

Beitostølen Hytteforening

Vidar Halvorsen

Øyangen Vel

Iver Andresen

Garlivegen Hytteeierforening

Magne Vestheim

Rensend Vel

Steinar Gjengaar

Midthøgde & Søndre Rennsenn Vel

Steinar Thon

Luskeråsen Vel

Arne Wangensteen

Blilie Hytteforening

Frantz Leonard Nilsen

Javnlie Hytteforening

Rolf Jørn Karlsen

Vangsjøen Vel

Erling Eriksen

Ole og Hedalen Vel

Dag Henrik Berggrav

Juvike Vel

Erling Stein Aass

Lykkjetjedn Hyttevevforening

Ove Magner Larsen

Grønolia Hytteforening

Innspel nr 2.

Bakgrunn

Sammenslutningen av hyttevel og hytteforeninger i Øystre Slidre (HVF) hadde møte med kommuneledelsen 31.08.2020 der prosessen for revisjon av kommuneplanen for 2020 – 2032 og planprogrammet ble gjennomgått og aktuelle tema for innspill ble diskutert. I løpet av møtet ble HVF invitert til å presentere forslag til eget kapittel i samfunnsdelen med strategisk plan for deltidsinnbyggere og hytter.

Innledning

Grunnlag og føringer for oppgaven finnes i følgende dokumenter

1. Planstrategien 2020 – 2024 hvor det bl. a inngår:
  - a. Overordnede føringer
  - b. Utviklingstrekk og utfordringer
  - c. Prioritering av oppgaver
2. Planprogrammet for samfunnsdelen 2020 – 2032 hvor det bl. a inngår:
  - a. Tema og utfordringer for samfunnsdelen
  - b. Rammeverk, der de overordnede føringene fra Planstrategien er gjentatt
  - c. Fremdriftsplan og prosess
  - d. Medvirkning
  - e. Behov for utredninger, som i stor grad korresponderer med Utviklingstrekk og utfordringer fra Planstrategien

Følgende informasjon kan hentes fra SSB for 2019:

Det er 3230 innbyggere og 1450 boliger i kommunen. 32,5% av befolkningen bor på landbrukseiendom. Det er 1745 registrerte innbyggere i arbeid, hvorav 640 i tjenesteytende, 359 i sekundær og 88 i landbruk. 647 arbeidsføre innbyggere pendler ut av kommunen for jobb, mens 289 pendler inn for å jobbe i ØS. Jordbruksarealet utgjør 3% og produktiv skog 13% av arealet. Det er 50% åpen fastmark og 12% våtmark. Det er 3493 hytter i kommunen.

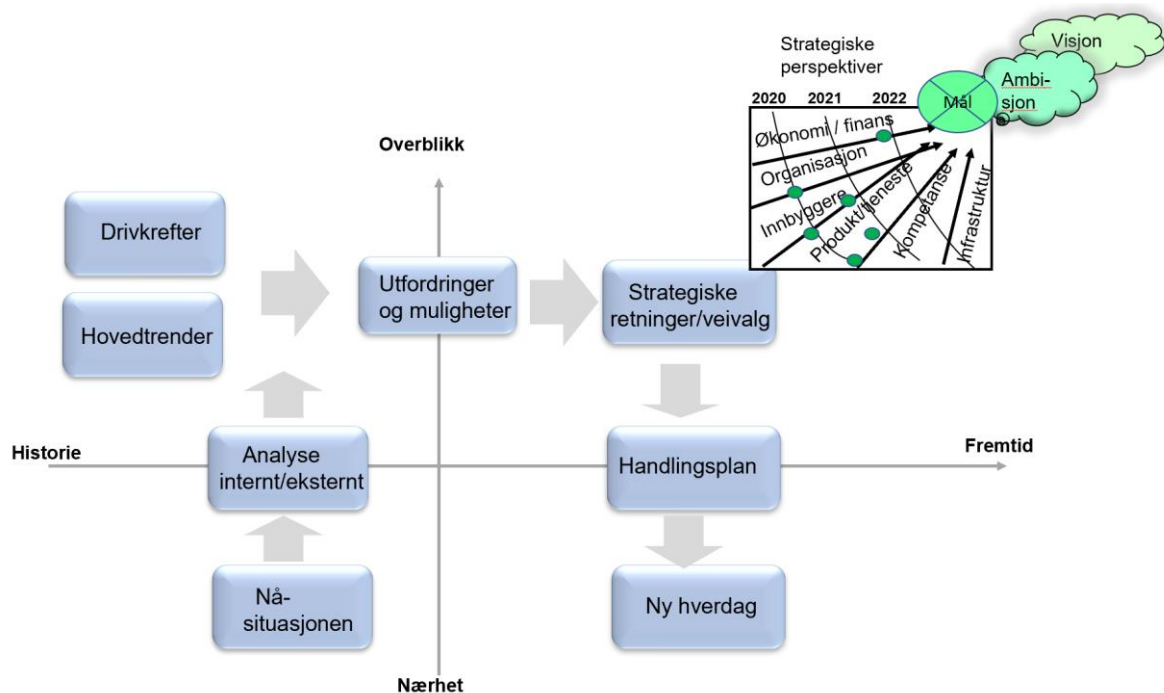
Samlet skatteinntekt anslås til 95 millioner kroner, mens totalt rammetilskudd fra staten og regionalt forventes å utgjøre 101 millioner, hvorav 79 millioner er innbyggertilskudd. Det er god balanse i driftsregnskapet i kommunen der utgifter og inntekter per innbygger balanserer rundt 109 000 kroner. Samlet driftsregnskap går med et lite overskudd.

Hyttene bebos ulikt og ujevnt over året og med varierende antall. Hyttefolket – Deltidsinnbyggerne, utgjør derfor et sterkt varierende, men betydelig antall personer med stor kjøpekraft og et vidt spekter av behov, men som samtidig utgjør en uutnyttet ressurs for kommunen.

Deltidsinnbyggere og hytter representerer kommunens overlegent største utfordring og mulighet til økt virksomhet og verdiskaping.

Strategiprosess

En generell strategiprosess kan illustreres som følger:

Stegene i prosessen kan beskrives som følger:

1. Utforme og kommunisere Visjon
2. Bestemme Ambisjon – både mht. nivå og tid
3. Konkretisere og bestemme forutsetninger og føringer
4. Identifisere Strategiske perspektiver (områder) mht. uttrykt ambisjon
5. En iterativ prosess knyttet til de respektive strategiske perspektiver:
  1. Beskrive nåsituasjonen
  2. Beskrive hovedtrender
  3. Identifisere drivkrefter
  4. Vurdere utfordringer og muligheter med tanke på uttrykt ambisjon
  5. Beskrive mulige veivalg – fremtidsbilder
  6. Foreta valg av retning og prioritering av tiltaksområder
  7. Bestemme mål – på kort og lang sikt
  8. Konkretisere tiltak
6. Utforme handlingsplan – fordele ansvar og fremdrift
7. Gjennomføring

Strategiutvikling

1. Visjon

Visjonen til ØSK er klar: REIN NATURGLEDE

Før denne visjonen kan benyttes i strategiutviklingen må den tolkes og konkretiseres.

2. Ambisjon

Forslag til formulering av ambisjon som inkluderes i kommuneplanen sin samfunnsdel:

Øystre Slidre kommune skal gjennom forutsigbare rammebetingelser og bærekraftig forvaltning sørge for at naturområdene gjøres tilgjengelige og attraktive for alle brukere slik at innbyggere, næringsliv, deltidsinnbyggere og turister så vel som konkurranse- og helsesportsutøvere kan nyttiggjøre seg av den rene naturen til glede, rekreasjon og helsebringende aktiviteter.

Øystre Slidre skal innen 2030 fremstå som Norges beste fjell- og friluftskommune ved å øke naturrelatert aktivitetsnivå med 30% innen 2030.

Det bør etableres en formel for naturrelatert aktivitetsnivå og etablere et nullpunkt.

Formelen kan f. eks inneholde

- Folketall
- Deltidsinnbyggerdøgn
- Turistdøgn
- Sportsaktivitet

- Helsesportsaktivitet
- Verdiskaping
- Skatteinngang

3. Konkretisere og bestemme forutsetninger og føringer.

Bærekraft

- a. Velferd og sosiale forhold
  - i. Økonomisk trygghet
  - ii. Helse og livskvalitet
  - iii. Utdanning
- b. Økologi, klima og miljø
  - i. Reetablere forringet natur og sikre arts mangfold
  - ii. Ekstremvær; motarbeide og sikre
  - iii. Rent vann og gode sanitærforhold
  - iv. Forurensning og energibruk
- c. Økonomi
  - i. Arbeid og økonomisk vekst
  - ii. Kompetanse og infrastruktur
  - iii. Innovasjon og næring
  - iv. Ressursbasert forbruk og produksjon

Føringer

- a. Vekst og god kommuneøkonomi skal utvikles og sikres
- b. Tilgjengelighet og bruk av naturområdene skal utvikles og sikres for fremme av helse og livskvalitet
- c. Vannrelaterte økosystemer, inkludert fjell, skoger, våtmarker, elver, vannførende bergarter og innsjøer skal gjenoppbygges og vernes innen 2020
- d. Arealdisponering skal prioritere bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre og sikre bærekraftig skog- og jordforvaltning, samt stanse og reversere forringelse og tap av arts mangfold
- e. Innovasjon, utnyttelse og ny bruk av naturområdene skal utvikles i samarbeid mellom næringer, brukergrupper og andre interessehavere med hovedvekt på bærekraftige valg av løsning
- f. Tilrettelegge og bygge solid og bærekraftig infrastruktur for transport og VA-funksjoner for all virksomhet og alle brukergrupper

4. Strategiske perspektiver

- Ambisjoner (Stikkordene skal konkretiseres og tallfestes hvor mulig):

- Vekst; i verdiskaping, folketall og skatteinntekter.
  - Tilrettelegge og bygge solid og bærekraftig infrastruktur for transport og VA-funksjoner for all virksomhet og alle (eller utvalgte?) brukergrupper.
  - Tilgjengelighet og bruk av naturområdene skal utvikles og sikres for fremme av helse og livskvalitet.
  - Innovasjon, utnyttelse og ny bruk av naturområdene skal utvikles i samarbeid mellom næringer, brukergrupper og andre interessehavere med hovedvekt på bærekraftige valg av løsning.
  - Arealdisponering skal prioritere bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre og sikre bærekraftig skog- og jordforvaltning, samt stanse og reversere forringelse og tap av artsmangfold.
  - Vannrelaterte økosystemer, inkludert fjell, skoger, våtmarker, elver, vannførende bergarter og innsjøer skal gjenoppbygges og vernes.
  - Øke kapasiteten innen helse og omsorg for å kunne betjene et økende antall Deltidsinnbyggere år for år
  - Utnytte kompetanse og kapasitet blant Deltidsinnbyggerne for å dekke deler av både kommunens og næringslivets behov.
- Ressurser (Stikkordene skal konkretiseres og tallfestes hvor mulig):
    - Finansiering av infrastrukturprosjekter
    - Økonomi til gjennomføring av planer
    - Kapasitet tjenestetilbydere
    - Fagfolk
    - Tilgang på boliger

5. Strategi

Strategi for at Øystre Slidre innen 2030 skal fremstå som Norges beste fjell- og friluftskommune ved å satse på samhandling med deltidsinnbyggerne og bærekraftig utvikling av hyttebygging, -drift og -vedlikehold.

5.1 Beskrive nåsituasjonen

Kommunens komparative fordeler

- a) Øystre Slidre har en unik beliggenhet ved inngangsporten til Jotunheimen og store arealer med tilgjengelig naturlandskap som representerer hele spekteret av utfordringer og muligheter for de aller fleste interessegrupper.

Kommunen har et godt utgangspunkt som kjent og ettertraktet blant hyttefolk, turister, sportsentusiaster og helsesportfolk.

Beliggenheten er i rimelig nærhet til landets mest folkerike byer og distrikter.

Hyttene i ØSK fordeler seg i to hovedgrupper

- b) De eldste ligger delvis spredt med utbygging fra 1940 – 70, de fleste med utgangspunkt i stølsområder. Mange av hytteeierne er andre eller tredje generasjon med etablerte relasjoner til grunneiere og bygdefolk.

De spredtliggende hyttene har stort sett individuelle løsninger for vann, toalett og avløp og ukjent andel er tilknyttet strømmettet. I den grad det eksisterer et fellesskap er dette personlig.

- c) De yngre er etablert i mer konsentrerte hyttefelt med større eller mindre grad av felles infrastruktur og regulert fellesskap. De fleste av hytteeierne er første generasjon.

Hyttefeltene har individuelle ulikheter som krever ulik tilnærming for innføring av ny eller forbedret infrastruktur. Fellesskapet varierer fra juridisk bindende struktur til frivillig medlemskap i hytteforening eller vel.

Eiendomsskatt

- d) Eiendomsskatten har introdusert nye «spilleregler»; Bl. a krav om innflytelse over kommunens anvendelse av skattemidlene og svekket vilje til individuelle bidrag til fellesskapet (e.g. løypeforeninger)

Demografi

- e) Innbyggertallet i kommunen har vært stabilt over mange år, men alderssammensetningen endres. De yngre forlater Slidre for utdanning og jobb.

Deltidsinnbyggerne er til tider i flertall og ønsker både innflytelse og kommunale tjenester.

Verdiskaping

- f) Rapporter fra Menon Economics og Østlandsforsk om ringvirkninger av virksomheten i forbindelse med Reiseliv og Hyttebygging i typiske hyttekommuner viser at den sekundære effekten av arbeidsplasser i denne sektoren er skuffende lav – under 0,5 årsverk per primærårsverk. Det betyr at størst effekt av høy turist- og hytteaktivitet ligger i å sørge for at denne aktiviteten faktisk skjer i kommunen. (Dette stemmer med kommunens egen beskrivelse av Næringsliv og Sysselsetting i punkt 4.3 i Planstrategien:

I Øystre Slidre kommune arbeidar flest med varehandel, hotell og restaurantbransjen m.m., medan helsetenester og sekundærnæringar kjem på andre og tredje plass (ssb.no, 2019). **Eit levande næringsliv og eit godt tilbod av arbeidsplassar er viktig for ei positiv utvikling av folketalet. Viss kommunen ynskjer tilflytting er det viktig å tilby interessante og spennande stillingar, men og fulltidsstillingar.**

Utfordringar:

- Korleis leggje til rette for næringsverksemd i kommunen?
- Korleis få folk flest til å bruke mest mogleg lokalt?
- Flest moglege fulltidsstillingar.
- Å få tak i rett kompetanse.
- Rekruttering til primær- og sekundærnæringane.

g) I tillegg er det en annen «sekundæreffekt» som bør trekkes bedre frem;

De aller fleste som har landbruk som primærnæring er avhengig av tilleggsinntekt fra en sekundær oppgave. De fleste av dem utfører oppgaver innen Transport, Servicetjenester eller Håndverk og det er sannsynlig at turist- og hyttemarkedet som er største kundegruppe.

5.2 Beskrive hovedtrender

- Bærekraftige løsninger kreves på flere områder. Miljøhensyn forsterkes
- Forbedret og forsterket infrastruktur. Oppgraderinger
- Økende krav til levestandard og inkludering. Mere fritid
- Eldre«bølgen»
- Fortsatt etterspørsel i hyttemarkedet og til opplevelser
- Økende krav til komfort. Mer fleksibelt arbeidsliv

5.3 Identifisere drivkrefter

- FNs bærekraftsmål
- Samfunnsmessige forhold og velferd
- Teknologitviking
- Infrastruktur nye krav og oppgradering av gamle

5.4 Vurdere utfordringer og muligheter med tanke på uttrykt ambisjon

UTFORDRINGER	MULIGHETER
<ul style="list-style-type: none"> • Bærekraftig arealbruk og respekt for hensyn- og friområder • Konflikt om arealbruk • Klimavennlig utvikling og beredskap for ekstremvær • Krav til infrastruktur. Miljø- og komfort-drevet • Fortetting av hyttefelt • Næringsutvikling og leveranser til hyttemarkedet. • Endre kjøpemønster til hyttefolk og turister til større andel i ØSK	<ul style="list-style-type: none"> • Langsiktige reguleringer og planer. Arealnøytralitet og fjellgrense • Samarbeid og gjensidig respekt • Sikre og gjenoppbygge klimarelaterte økosystemer • Samarbeid med brukerne om løsning, kostnad og fleksibel innfasing • Medvirkning og innflytelse for partene • Legge til rette for lokale aktører ved å tilpasse rammer for prosjektene • Tilpasse tilbudet og styrke lojaliteten til hyttekommunen blant deltidsinnbyggerne

<ul style="list-style-type: none"> • Bedre gjensidig forståelse mellom innbyggere og DIB. Øke graden av samhandling • Økt belastning på helse- og omsorgstjenester fra DIB • Behov for kompetanse i ØSK – DIB som ressurs? • Kommuneøkonomi. Robusthet og vekst 	<ul style="list-style-type: none"> • Kjennskap og god forankring i felles løsning på felles utfordringer gir gode sirkler og selvforsterkende prosesser • Søke politisk løsning. Deltidsinnbyggerens hjemkommune får tilsvarende reduksjon • Kartlegge kompetanse og tilrettelegge for kunnskapsbank og delleveranser • Legge til rette for bærekraftig næringsutvikling og innovasjon
---	--

En bærekraftig plattform for ambisiøs utvikling i Øystre Slidre kan være:

- at endret behov for arealutnyttelse ikke skal løses på bekostning av tilgjengelighet og bruk av naturområdene som skal bevares og utvikles for fremme av helse og livskvalitet
- at eksisterende grenser for nærings- bolig- og hyttefelt ikke skal endres på bekostning av behov for verne- hensyn- og landbruksområder som er nødvendig for å sikre klimarelaterte økosystemer, bærekraftig skog- og jordforvaltning, nåværende og fremtidige landbruksinteresser samt for å stanse og reversere forringelse og tap av artsmangfold
- at det legges til rette for og om nødvendig incentiveres tiltak som fremmer bærekraftig utvikling og bevaring av kulturlandskap og sameksistens mellom brukere av utmark

5.5 Beskrive mulige veivalg – fremtidsbilder

- Øystre Slidre som Norges beste og mest attraktive fjell- og fritidskommune med vekst, trygge arbeidsplasser og god økonomi som et resultat av stor grad av lokal verdiskaping
- Øystre Slidre som fraflyttingskommune med synkende antall arbeidsplasser som et resultat av stor grad av fremmede aktører og innleid billig arbeidskraft som tar verdiskapingen bort fra kommunen

5.6 Foreta valg av retning og prioritering av tiltaksområder

Dette er oppgave for neste fase

5.7 Bestemme mål – på kort og lang sikt

Dette er oppgave for neste fase

5.8 Konkretisere tiltak

Dette er oppgave for neste fase

6. Utforme handlingsplan – fordele ansvar og fremdrift

Dette er oppgave for neste fase

7. Gjennomføring

Journalpost 20/8532

Innspill til utvikling av en næringsstrategi i Øystre Slidre Kommunen

Øystre Slidre Kommunen har gjennom årene fått flere lønnsomme reiselivsbedrifter som har utviklet solide reiselivsprodukter av høy kvalitet. Og vi mener at potensialet er stort i kommunen for å utvikle flere suksessrike reiselivsprodukter. For å lykkes med arbeidet mener vi at et langsiktig politisk og administrativt arbeid må til. Det er derfor veldig gledelig at ØSK nå ønsker å starte arbeidet med en egen strategi for næringslivet, hvor reiselivet er bærebjelke.

Det har vært en tradisjon i ØSK for å tenke reiselivsutvikling = hytteutbygging. Eller ihvertfall har utbygging tatt en veldig sentral rolle i diskusjonen om reiselivet og reiselivsutvikling.

Nå mener vi at vi må løfte blikket og tenke bredere. For å oppnå en lønnsom, langsiktig og sunt reiseliv, er det essensielt at vi jobber for å tilrettelegge for naturbasert, bærekraftig opplevelsesproduksjon. Det vil si, omsettelige reiselivsprodukter.

Det finnes eksempler på produkter som har lyktes i kommunen, slik som Via Ferrata, Beitosprinten, Hundekjøring i Beito og Fjellridning, stølsbesøk, ysting, stølskonserter, sykkelguiding og sykkelstier, et omfattende turstinnett osv. Spørsmål er hvordan vi skal sørge for å sikre eksisterende produkter, utvikle disse videre, og tilrettelegge for at flere lønnsomme produkter kan etableres og lykkes med. Hvordan kan dette bli viktige tilleggsnæringer for våre innbyggere i bygda, samt bidra til vekst og tilflytting?

Hvorfor satse på opplevelsesproduksjon?

1.- Det gir økte verdier til ØSK, i form av inntekter, arbeidsplasser og økt attraktivitet som bosted.

2.- Forvaltning og formidling av kulturarven og naturen (inkl. Nasjonalparkene).

3.- Økt attraktivitet som reisemål. Det er ingen tvil om at reiselivet er blitt en opplevelsesbasert type aktivitet hvor kundene velger først og fremst opplevelsene.

4.- Som alle andre produksjonsprosesser, trengs det råmaterialer eller ressurser og foredlingsprosesser. Det som er spesielt med opplevelsesproduksjon, er at, hvis det gjøres på riktig måte, blir ressursene aldri brukt opp og foredlingsprosessen, som handler stort sett om formidling og guiding, skjer på en meget skånsom og naturvennlig måte. Den viktigste ressursen er i utgangspunktet den naturlige tilgangen til fjell, skog og mark som i utgangspunktet er tilgjengelig for alle.

Hvilken tilrettelegging trengs for å skape gode vekstvilkår for opplevelsesproduksjon?

1.- Disponering av arealer og naturområder hvor det blir mulig å etablere opplevelsesbasert virksomheter, opplevelsessentere, besøkssentre og lignende. Med tilgang til naturområder som kan foredles til omsettelige opplevelser av høy kvalitet.

2.- Utvikling av stier og løyper som gjør det mulig å gjennomføre trygge og kvalitetspreget opplevelser. Mer konkret er det snakk om for eksempel skiløyper, ridentier (hele året), sykkelstier og hundekjøringsløyper (hele året).

3.- Arbeid med kommunikasjon og forankring som bidrar i å skape gode holdninger og unngå eller løse konflikter med for eks. landbruksvirksomhet, utbygging og fortetting av arealer og mellom forskjellige opplevelser produksjonsprosesser.

Konklusjon

Vi mener at opplevelsesproduksjon må anses som en egen virksomhet med veldig spesifikke behov for tilrettelegging, på samme linje som andre typer virksomhet.

Vi mener at kvalitet og type av opplevelser er sentrale og i direkte sammenheng med konkurransekraften og posisjonering til Beitostølen som turistdestinasjon. Med andre ord, hvilken type kunder vi ønsker og vi får, henger sammen med hvilken opplevelser vi klarer å tilby.

Vi ønsker å ha et tett samarbeid med kommune og landbruk, også for å få den viktige landbruksnæringen med på å utvikle flere tilleggsnæringer, men også for å utvikle en bærekraftig og naturbasert opplevelsesturisme hvor landbruk og naturbasert reiseliv utvikler gode synergier.

Undertegnede er engasjerte representanter fra reiselivsnæringen på Beitostølen, både innen opplevelsesproduksjon og overnatting. Vi er medlemmer av Beitostølen utvikling og initiativtakere bak prosjektet Visit Beitostølen.

Mvh,

Nicolay Flaaten (Booking Service AS)

Grete Hedalen (Myhre Gard)

Elisa Sevilla Ulfstedt (Beito Husky Tours AS)

Journalpost 20/8230

Innspel til kommuneplanen sin samfunnsdel, Øystre Slidre kommune.

Vi viser til varsel om oppstart av revidering av kommuneplanen sin samfunnsdel, av 24. mars med frist 27. august. Det vedtekne planprogrammet inneheld mykje relevant informasjon og verkar å vere eit godt utgangspunkt for revideringa av samfunnsdelen.

Kommuneplanen sin samfunnsdel

Kommuneplanen sin samfunnsdel jamfør plan- og bygningsloven §11-2, skal ta stilling til langsiktige utfordringar, mål og strategiar for kommunesamfunnet som heilskap og kommunen som organisasjon.

I ny kommunelov er det lovfesta i §14-4 at økonomiplanen skal angi korleis kommuneplanen sin samfunnsdel skal følges opp. Fylkesmannen tilrår derfor at kommunen allereie nå sikrar koplinga mellom samfunnsdelen og økonomiplanen. Det vil gi ein realistisk planlegging og sikrar gjennomføring.

Kommunebilete

Fylkesmannen utarbeider kommunebilete til kvar kommune i Innlandet, som bygger på tilgjengeleg KOSTRA-statistikk, annan nasjonal statistikk, tilsyn, økonomiforvaltning og kommunedialog. I kommunebiletet til Øystre Slidre er det peikt på to områder som Fylkesmannen vurderer som sårbare innanfor kompetanse, kapasitet og kvalitet. Det gjeld innan rus og psykisk helse, samt sosiale tenester. Elles vurderast kommunen til å ha potensial for forbetring innan områda kommuneøkonomi, samfunns- og arealplanlegging, skule, barnevern og klima. Fylkesmannen oppmoder kommunen til å ha dette med seg i revideringa av kommuneplanen sin samfunnsdel, som kommunen gjorde når planstrategien vart skrevet.

Kommuneøkonomi

Kommunen må planleggje for å vareta økonomisk handlefridom over tid. Ein god kopling mellom handlingsdelen i kommuneplanen og økonomiplanen er viktig. Økonomiplanen kan vere ein del av eller utgjere sjølv handlingsdelen i kommuneplanen etter plan- og bygningslova 11-1 fjerde ledd.

Kommunen ser totalt sett ut til å ha moderat økonomisk handlefridom. Kommunen har hatt eit bra nivå på netto driftsresultat over fleire år, har god likviditet og eit bra nivå på disposisjonsfondet. Dei siste åra har kommunen sitt gjeldsnivå auka monaleg, og kommunen har no eit høgt gjeldsnivå, på om lag 95 prosent av dei totale driftsinntektene. Kommunen planlegg for låge driftsresultat gjennom økonomiplanperioden. Ein aukande del eldre vil krevje omstilling i kommunen for å møte trongen for tenester i tida framover.

Kommunens mål for revidering

Kommunen viser til fem mål for revidering av kommuneplanens samfunnsdel. Desse er:

- Få utarbeid ein strategisk næringsplan (skal inngå som eit kapittel i samfunnsdelen)
- Oppdatere kunnskapsgrunnlaget (m.a. ungdataundersøking og moglegheitstudie) og få

utarbeid eit faktaunderlag med statistikk og nøkkeltal.

Lage mål for samfunnsutviklinga.

Lage strategiar for å nå måla for samfunnsutviklinga.

Lage eit underlag for revidering av arealdelen. Arealdelen skal bidra til at kommunen når

måla som er satt i samfunnsdelen.

Det er allereie gjort eit godt arbeid med å kartlegge kommunens utfordringsbilde, Fylkesmannen finner det positivt at kommunen ønsker å følgje opp dette med eit faktaunderlag med statistikk og nøkkeltal.

Fire tema i planprogrammet

Kommunen viser til fire tema som skal komme tydeleg fram i ny samfunnsdel. Desse er:

Næringsstrategien, med oppfølging av forstudien busetting, innovasjon og næringsutvikling.

Interkommunalt samarbeid.

FN – berekraftmål.

Tydelegare og meir konkrete målsetjingar og strategiar.

Fylkesmannen er særers positiv til at interkommunalt samarbeid trekkast fram som eit tema i denne forbindelse. Erfaringar frå koronapandemien er at heilskapleg planlegging på tvers av kommunegrensar er svært viktig. Kommunane i Innlandet vart fort sårbare innan kompetanse, kapasitet og kvalitet da smittetala auka, uavhengig av kommunen sin storleik. Fylkesmannen meiner derfor at det er sentralt å prioritere planer og satsingar som legger til rette for samordning mellom nabokommunar for å gi befolkninga eit godt og heilskapleg tenestetilbod.

Fylkesmannen er også positiv til at kommunen trekker fram FN sine mål for berekraft. Spesielt vil Fylkesmannen oppmode kommunen til å diskutere og sette seg mål for sitt arbeid med klima og miljø.

Sosiale ulikheiter i helse

Sosiale ulikskap i helse er ein monaleg folkehelseutfordring, og det er viktig å planlegge for å redusere desse. Helseforskjellane er sosialt skapt og mogleg å gjere noko med. Det er samanheng mellom foreldres sosiale ressursar og barns helsetilstand seinare i livet. Det finnes ikkje noko enkelttiltak som åleine kan bidra til å redusere utfordringane, men anbefalt rettesnor er tidleg innsats og samarbeid på tvers av sektorar, som fører til integrerte tenester som gjer det mogleg å tilby et koordinert og heilskapleg tilbod til familiar med samansette

behov. Andre anbefalte tiltak er universelle tiltak og tilrettelegging for gode val. Det er viktig at det arbeidast med utfordringa med dei sosiale ulikskapen i helse med på alle nivå, og at det forankrast i planlegginga.

Psykisk helse og rusmiddelbruk

Opplivinga av å handtere og meistre kvardagslivet er nødvendig for helse og trivsel. I arbeidet med psykisk helse er det å legge vekt på miljøfaktorar og arenaer som fremmer meistring, tilfredsheit, tilhøyring, utvikling og vekst, autonomi, oppliving av meining og positive relasjonar viktig. Her er tidleg innsats og samarbeid på tvers av sektorar et viktig stikkord. Frivillige organisasjonar kan vere ein viktig bidragsytar. Vidare viser tilrettelegging av intervensjonar på fleire nivå positive resultat for førebygging av sjølvmondsatferd. Det er sentralt at dette blir synleggjort i planlegginga.

Rusmiddelbruk er og eit område som er viktig. Det overordna målet med rusmiddelpolitikken er å redusere dei negative konsekvensane rusmiddelbruk har for enkeltpersonar, tredjepersonar og samfunnet. Eit trygt og helsefremmande samfunn som sikrar like moglegheiter og gode levekår for alle, er det beste utgangspunktet for ein god rusmiddelpolitikk. Det er sentralt at mange sektorar og tenester gjer sitt innafor rusarbeidet og at det rusførebyggande arbeidet styrkes, spesielt retta mot ungdom.

Lovpålagte offentlege tenester

Det er sentralt at det gjennom planlegging planleggast for at dei offentlege tenestene har god kapasitet og kvalitet, at avgjerder tas i samråd med brukarane, at det planleggast for tidleg innsats og førebygging, og tverrfagleg samarbeid og samordning av tenestene. Det er viktig å planlegge for ein framtidretta teneste som er innretta i tråd med utviklinga i fag, teknologi og samfunnet elles.

Vidare vil vi påpeike at pandemiar kan medføre store endringar i tenestene og at dette kan få store konsekvensar for brukarane av tenestene, og da spesielt barn og unge. Det er gjennom historia beskrive ein rekke pandemiar av ulikt omfang, alvorsgrad og lengd, pandemiar opptre gjerne med 10-50 års mellomrom. Erfaring tilseier at det er viktig å planlegge for at utvikling av ein pandemi kan påverke tenesteytinga, ved at blant anna bemanninga av tenestene blir påverka og at smittetiltak vil kunne gi negative effektar for brukarane av tenestene. Det er derfor sentralt at kommunale planer tek omsyn til dette.

Bustad og nærmiljø

Det er viktig at alle får bu godt og trygt. Det er derfor sentralt at overordna planverk inkluderer ein heilskapleg bustadplanlegging, og med tanke på bustadsosiale omsyn.

Bustadsosiale omsyn er ikkje nødvendigvis berre knytt til tradisjonelt vanskelegstelte på bustadmarknaden, det kan også inkludere tilrettelegging for ein variert bustadsamansetning. Alle skal ha eit godt sted å bu, og for å få til det er det nødvendig at fleire instansar involverer seg i arbeidet, og at det skapast ein samhandling mellom ulike sektorar, aktørar og nivå. Vi minner om veiviser «Bustad for velferd» som gir ei framstilling av lovverk, virkemidlar, gode døme og kompetanse på området, som vil være eit nyttig verktøy å bruke vidare i planlegginga.

Gode stader og lokalsamfunn har stor betydning for livskvalitet, trivsel og helse. Utforminga av

bygg, bustadmiljø og offentlege rom er med på å bidra til å fremme gode møteplassar og legge til rette for samvær, ulike aktivitetar og bevegelse. Overordna planverk må ta omsyn til

at ulike grupper i befolkninga ut frå alder og livsfasar, etnisk bakgrunn og fysisk funksjon har ulike behov knytt til bu- og nærmiljøet.

Det er viktig at det drives langsiktig areal- og bustadplanlegging for å møte framtidige demografiutfordringar. Som det blir nemnd er delen eldre aukande, å planlegge for aldersvennleg stadutvikling er derfor sentralt. Arbeidet med å skape eit aldersvennleg samfunn femnar vidt og går på tvers av fagfelt, sektorar og samfunnsinstitusjonar. Det er viktig at det skapast eit samfunn som er godt for alle, deriblant skape omgivnader som gjer det mogleg for eldre å være aktive samfunnsdeltakarar så lenge som mogleg. Vi viser til handboka «Aldersvennlig stedsutvikling», der blant anna planleggernes rolle og ansvar er omtala.

Arealstrategi

Fylkesmannen minner om at samfunnsdelen bør innehalde ein arealstrategi for å sikre målretta revidering av kommuneplanen sin arealdel og eit godt grunnlag for detaljplanlegginga. Strategiske prioriteringar i samfunnsdelen bør munne ut i ei beskriving av behovet for framtidig arealbruk. Det er viktig å vurdere arealbehov med tanke på forventa busetting, hyttebygging og næringsutvikling. Strategien bør sikre god samanheng mellom kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel ved at samfunnsdelen gir overordna og sentrale føringar for arealdelen i ein egen arealstrategi.

Fylkesmannen ventar at denne arealstrategien følger opp nasjonal jordvernstrategi og føringar om ivaretaking av naturmangfald, vassdrag, førebygging mot forureining (særleg forhold knytt til støy og luftkvalitet), folkehelse, universell utforming samt barn og unge. Videre at tettstadutviklinga følger opp sentrale føringar om samordna bustad-, areal- og transportplanlegging og fortetting med kvalitet. Langsiktige mål for energiløysingar bør og vere en del av kommuneplanen sin arealstrategi.

Nasjonale interesser – Barn og unges interesser

Offentlege tenester har en sentral funksjon i å sikre at de får en god oppvekst. Det er derfor sentralt at barn og unges oppvekstvilkår vurderast og vektleggast i planlegginga.

Skolesituasjon, helsetilbod, trafikktryggleik, barns fritidsbehov og fritidsmoglegheiter, samt psykisk helse og rusmiddelbruk er naturlege tema for vurdering.

Nasjonale interesser – Folkehelse

For å sikre et langsiktig, systematisk og treffsikkert folkehelsearbeid skal kommuner, jamfør folkehelseloven § 5, ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i kommunen, og positive og negative faktorar som påverkar denne.

Nasjonale interesser – Klima og naturmiljø

Klimaendringar er ei av dei største utfordringane vi står ovanfor i vår tid. Klimautfordringane og behov for utsleppskutt bør vurderast og vektleggast i samfunnsplanen. Noreg har mellom anna mål om å bli eit lågutsleppssamfunn innan 2050. Lågutsleppssamfunnet er naudsynt av omsyn til klimaet, og det gir oss også ei rekke positive tilleggseffektar. Dette kan være grunnlag for nye næringar, eit enklare samfunn gjennom forbetra teknologi og autonomi, effektivisering og reduserte kostnader, helsegevinstar m.a. som følge av mindre støy, reduserte utslepp av skadelege stoffar og betre luftkvalitet. Vi anbefalar at kommunen innarbeider desse momenta, også moglegheitene innan bioøkonomi, i samfunnsplanen.

Kommunen kan gjere eit viktig arbeid her ved å bruke rolla som samfunnsaktør aktivt, og kople dette arbeidet saman med arbeidet med næringsplanen.

Nasjonale interesser – Samfunnstryggleik

Fylkesmannen ber om at kommuneplanens samfunnsdel setter mål og strategiar for kommunen sitt arbeid med samfunnstryggleik i tråd med pbl § 11-2. Mål og strategiar skal baserast på funn i heilskapleg ROS-analyse og plan for oppfølging. Samfunnsdelen sin handlingsdel skal forankre utfordringar innan arbeidet med samfunnstryggleik. Dersom arbeidet med samfunnstryggleik utløyser utgifter, må dette innarbeidast i økonomiplanen slik at det gis reelt handlingsrom til å foreta arbeidet.

Kommunen nemnar hyttebygging i eit areal/miljøperspektiv som ein av sine utfordringar i planprogrammet. Innlandet er eit stort hyttefylke og Fylkesmannen forventar at hyttekommunane evaluerer de samfunnsmessige, miljømessige og økonomiske verknadane av eksisterande utbygging og om kommunen er rusta til å handtere dagens mengde deltidsinnbyggjarar, før det eventuelt leggst til rette for vidare hytteutvikling. Fylkesmannen oppfordrar Øystre Slidre til å ta initiativ til å gjere dette saman med dei andre kommunane i Valdres, for å få eit heilskapleg bilete.

Fylkesmannen nyttar anledninga til å anbefale Øystre Slidre kommune om å foreta ei grundig evaluering av sin handtering med koronapandemien, og legge erfaringane til grunn for framtidige revideringar av sine beredskapsplanar.

Fylkesmannen ønsker lykke til videre med arbeidet.

Med helsing

Anne Kathrine Fossum (e.f.)
kommunal- og
samordningsdirektør

Kristian Botten Pedersen
seniorrådgiver

Journalpost 20/7836

Fråsegn til revidering av kommuneplanens sin samfunnsdel Øystre Slidre i Innlandet fylke

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmeisteren for Svalbard (DMF) viser til ovannemnde sak, datert 25. mars 2020.

DMF er statenssentrale fagmyndigheit ved forvaltning og utnytting av mineralske ressursar, og skal bidra til størst mogleg samla verdiskaping basert på ein forsvarleg og berekraftig utvinning og foredling av mineraler. Vi forvaltar lov om erverv og utvinning av mineralske ressursar (minerallova), og har eit særleg ansvar for at mineralressursar blir teke omsyn til i saker etter plan-og bygningslova.

Sentrale mål i mineralforvaltninga er å sikre tilgangen til mineralressursane i framtida og å hindre at viktige førekomstar blir bandlagt av arealbruk som utelukkar framtidig utnytting.

Om samfunnsdelen

Øystre Slidre kommune ber om innspel til sin samfunnsdel med næringsstrategi, blant anna kva som skal utgreiast i prosessen. Samfunnsdelen er det langsiktige og overordna styringsverktøyet til kommunen, og blir grunnlag for kommunen sitt planarbeid.

Viktige føringar for mineralressursar i planarbeidet I Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019-2023, heiter det at Noreg har store mineralressursar som kan gi grunnlag for verdiskaping og arbeidsplassar. Regional og kommunal planlegging er eit viktig verktøy for å sikre at mineralførekomstar som kan vere aktuelle framtidige uttak er tilgjengelege, samtidig som ein tek miljø-og samfunnsomsyn.

Uttak av byggjeråstoff (pukk, grus, sand) til byggje-og anleggspåremål med korte transportavstandar og reduserte klimagassutslepp er viktig. God arealplanlegging kan medverke til det. I tillegg er det viktig å gjenvinne mineralske massar av god kvalitet som byggjeråstoff, der det er mogleg. Det kan redusere presset på bynære grus-og pukkrressursar og behovet for massetransport. Ei heilskapleg vurdering av massehandtering i plansamanheng kan vere eit nyttig verkemiddel for å avklare dette. Regjeringas forventningartil regional og kommunal planlegging:

☒ Fylkeskommunane og kommunane sikrar viktige mineralførekomstar i planane sine og veg utvinning opp mot miljøomsyn og andre samfunnsinteresser. Tilgangen til, og lagringa av, byggjeråstoff må sjåast i eit regionalt perspektiv.

Forvaltning av ikkje-fornybare resursar

Som dei nasjonale forventningane legg vekt på, omfattar forvaltning av mineralressursar ikkje berre å avsette nye område for råstoffutvinning. Det inneber og å sikre tilgjenge til gode mineralførekomstar for framtida og komande generasjonar. Det inneber at kommunen, så langt som mogleg, bør unngå å bandlegge registrerte mineralressursar gjennom arealbruk som kan føre til førekomstar blir bygd ned, eller legg andre avgrensingar for framtidig utnytting av ressursane.

Fråsegn frå DMF

I følge DMF sin kartbase er det registrert fleire uttak av byggjeråstoff i drift i kommunen¹. I tillegg kan vi frå Norges geologiske undersøking (NGU) sjå at det er registrert fleire førekomstar med mineralske ressursar i Øystre Slidre^{2 3}.

Vi oppmodar om at det i samfunnsdelen leggjast til rette for å utarbeide eit kunnskapsgrunnlag for mineralressursane i kommunen, der det gjerast ei grundig vurdering av ressursituasjonen og behovet for mineralske ressursar.

Kunnskapsgrunnlaget bør innehalde estimert levetid for eksisterande masseuttak, og ei vurdering av kor det eventuelt kan etablerast nye massetak, for å forsyne kommunen med byggjeråstoff i framtida. Tilgang til og behov for byggjeråstoff bør sjåast i eit regionalt perspektiv. Allereie opna massetak og steinbrot bør, viss det er grunnlag for det, utvidast for å

utnytte ressursane fullstendig. Dette kan vere meir berekraftig enn å ha drift i mange små uttak samstundes.

Utnytting av mineralske ressursar er og eit grunnlag for verdiskaping og næringsutvikling i kommunen, noko som er eit av temaa i planen. I samsvar med dei nasjonale forventningane oppmodar vi om å vurdere moglegheit for gjenvinning av eventuelle skrotmassar, deriblant byggeråstoff.

Som ytterlegare kunnskapsgrunnlag for tema, kan vi vise til *Harde fakta om mineralnæringen – mineralstatistikk 2018* som er tilgjengeleg på vår nettside⁴. Kapittel 10, Miljø og bærekraft, gjer blant anna greie for tilhøvet mellom byggeråstoff og klimautslepp frå mineralnæringa som følgje av transport av tunge massar.

Om kort tid vil statistikk for 2019 gjerast tilgjengeleg frå <https://www.dirmin.no/om-naeringen/mineralstatistikk>.

For nærmare informasjon om minerallova med tilhøyrande forskrifter, sjå heimesida vår på www.dirmin.no.

Med helsing Dragana Beric   Håvard Hammerstad
Skjøstad   rådgjevar
seksjonsleiar

Journalpost 20/3529

Fra: innlandet@jordvern.no
Sendt: 27. mars 2020 15:53
Til: Inger Elisabeth Hilstad; ospostmottak
Emne: Re: 20/3153 Kommuneplanen sin samfunnsdel - varsel om oppstart
Vedlegg: 200102 Innspill til planstrategi Øystre Slidre kommune.pdf

Hei!

Jordvernalliansen i Innlandet takker for varsel om oppstart / planprogram for kommuneplanens samfunnsdel.

På samme måte ber vi om å få særskilt varsel når forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut på høring.

Vi minner om det vi påpekte i vårt innspill til Øystre Slidres planstrategi i januar (se vedlegg), om at nasjonal jordvernstrategi eksplisitt må innlemmes som en føring i alt kommunalt planarbeid.

Videre oppfordrer vi til at et strengt jordvern legges til grunn for kommuneplanens innhold og satsinger. Kommunen peker i planprogrammet sjøl på FNs bærekraftsmål med et økologisk bærekraftig samfunn med en forsvarlig ressursforvaltning som en klar forpliktelse, og har samtidig landbruk som en av sine vesentlige næringsgrener. For å opprettholde og utvikle dette, kan en ikke samtidig bygge ned grunnlaget for jordbruket, nemlig matjorda.

Jordvernalliansen i Innlandet forventer ut fra dette at jordvern tydelig omtales og nedfelles i

kommuneplanens samfunnsdel.

Vi ønsker lykke til videre med det viktige planarbeidet.

På vegne av arbeidsutvalget i Jordvernalliansen i Innlandet, mvh Lars Opsal jr, talsperson

Journalpost 20/132

Vang i Hamar, 02.01.2020

Innspill til planstrategi for Øystre Slidre kommune

Øystre Slidre kommune er i gang med planstrategi for kommende fireårsperiode. Jordvernalliansen i Innlandet har følgende innspill til planstrategien:

Nasjonal jordvernstrategi må eksplisitt innlemmes som en føring i planstrategien, og gjøres gjeldende for kommuneplanarbeid (samfunnsdel og arealdel), samt eventuelle andre planer som næringsplan mv. Jordvernstrategien ble enstemmig vedtatt av Stortinget i 2015. Stortinget strammet her inn det nasjonale jordvernålet fra maksimal årlig omdisponering på 6000 dekar, til maksimalt 4000 dekar, og må altså nå gjøres gjeldende i alt kommunalt planarbeid.

I Norge er kun 3 prosent av landarealet dyrket mark. Dermed er det nok av andre arealer å bygge på i Norge. Det tar minst 1000 år å danne et ti centimeters lag med matjord. Matjord er dermed i praksis en ikke-fornybar ressurs. Den gode matjorda danner grunnlag for jordbruket som vi har i dag. Nydyrking på dårligere arealer vil ikke gi samme grunnlag for matproduksjon. Med en voksende befolkning må vi både ivareta den gode matjorda vi har, og i tillegg drive aktiv nydyrking.

I Innlandet tas store matjordarealer til utbygging av samferdsel. Dette berger for at Innlandet ikke kan ta av sine viktige og gode matjordressurser til nærings- og boligutbygging.

Jordvernalliansen er tydelig på at i eventuelt dilemma mellom jordvern og ønsker om arealer til bolig- og næringsformål, så må Stortingets innstramming av jordvernpolitikken gjennom Nasjonal jordvernstrategi legges til grunn. Dette betyr at alle kommuner må legge seg på en strengere praksis enn tidligere. Total nasjonal omdisponering på 4000 dekar per år innebærer svært liten omdisponering per kommune. Det kan i visse tilfeller aksepteres at matjord omdisponeres til viktige veg- og jernbaneutbygginger. Når samferdselsutbyggingene «har tatt sitt», vil det innenfor Innlandets naturlige andel ikke være igjen noe til bolig- og næringsutbygging på dyrket mark.

Øystre Slidre kommune har alene omdisponert 192 dekar dyrket mark i perioden fra 2005 til 2018. Øystre Slidre ligger med dette over fylkessnittet når det gjelder nedbyggingsprosent.

Oppsummert: Jordvernalliansen i Innlandet ønsker Øystre Slidre kommune lykke til videre med arbeidet med arbeidet med planstrategi, med mål om å unngå å ta i bruk dyrket mark.

Med vennlig hilsen arbeidsutvalget i Jordvernalliansen i Innlandet,

Lars Opsal jr
Hedmark Bondelag

Lars Mæhlum
Naturvernforbundet i Hedmark

Odd Erik Kokkin
LO i Innlandet

Lars Arne Mjørland
Oppland Bondelag

Journalpost 20/4855

8. mai - 2020

Øystre Slidre kommune
Bygdinvegen 1989
2940 Heggenes
post@oystre-slidre.kommune.no

**Oppstart på kommuneplanen sin samfunnsdel og planprogram på høyring
– Øystre Slidre kommune**

På bakgrunn av utsendte høringsdokument ønsker vi å gi følgende høringsinnspill:

Kartlegging av biologisk mangfold må være i fokus, og det er positivt at dette er blant temaene kommunene ønskes utredet i planarbeidet. I tillegg er vårt syn at det bør utarbeides handlingsplaner for enkeltarter og deres leveområder i samsvar med naturmangfoldlovens målsetninger.

Kommunen bør også utarbeide en arealstrategi, hvor arealnøytralitet vurderes. Dette betyr at vi må gjenbruke og fortette allerede utbygde arealer fremfor å bygge ut mer natur, og stanse arealforbruket.

Den norske rødlista viser at arealendringer er den største trusselen mot biologisk mangfold. Det samme viser rapporter fra Det internasjonale Naturpanelet. I praksis er slik omdisponering av areal forbruk av naturareal. Det viktigste tiltaket for å stanse tapet av biologisk mangfold er å få kontroll med dette forbruket. Å fortette og gjenbruke natur som allerede er påvirket er blant de viktigste tiltakene. En bærekraftig utvikling har ikke rom for å forbruke naturarealer slik vi gjør i dag. Utbygde arealer er i praksis tapt som leveområde for mange av artene som levde der.

For å kunne måle arealnøytralitet, må det føres et arealregnskap i kommunene. Det kan gjøres ved hjelp av arealbruksregnskapet til Miljødirektoratet og

NIBIO. Kommunene må pålegges et særlig ansvar for et arealnøytralt Norge, ettersom det er i kommunene de fleste vedtak om arealdisponeringer gjøres. Mange kommuneplaner, og ikke minst alle dispensasjonene fra dem, gir inntrykk av at arealer betraktes som en fornybar ressurs, og ikke at nedbygget natur kan være ødelagt for alltid.

Mange unike natur- og friluftslivsområder i våre fjell er under stort utbyggingspress, og det er derfor behov for å sette rammer for hyttebyggingen og andre større inngrep. Kommunalt vedtatte planer for fjellgrenser eller markagrenser gir forutsigbare rammer for å sikre bærekraftig verdiskapning og for å ivareta viktige natur- og friluftslivsområder. Vi oppfordrer kommunen til å videreføre arbeidet med å utrede områder og kriterier for slike grenser.

Kommunens ansvar for reduksjon av klimagassutslipp må være vektlagt i planarbeidet. Målsetninger i kommunens klima- og energiplan må gjøres forpliktende for arealplanleggingen i kommunen. Rullering av kommuneplanen skal medføre reduserte klimagassutslipp, redusert energibruk og redusert transportbehov i kommunen.

Alle vannforekomster i kommunen må ha som mål å være i minst god økologisk tilstand i samsvar med målsetningene i vanddirektivarbeidet og ikke utsettes for nye tiltak som vil redusere denne.

Med vennlig hilsen
Kjetil Bjørklund
Leder Naturvernforbundet i Oppland

Jon Opheim
Leder Norsk ornitologisk forening,
avd. Oppland

Kopi til av uttalelsen sendt til:
Fylkesmannen i Innlandet
Oppland fylkeskommune

Skrautvål, 7. mai 2020

Øystre Slidre kommune,
Tingvang – Bygdinvegen 1989
2940 Heggenes

Innspill fra DNT Valdres vedrørende Planprogram Samfunnsdelen 2020-2024

Vi viser til mail mottatt 25.03.2020 med brev av 24.03.2020 vedrørende kommuneplanens samfunnsdel. Videre viser vi til vår uttalelse i brev 28.02.2020 om Kommunal planstrategi i Øystre Slidre.

Innledning - DNT Valdres i Øystre Slidre

DNT Valdres hadde ved inngangen til inneværende år 1009 medlemmer i Valdres, hvorav 193 med adresse i Øystre Slidre. Tidligere hadde DNT Oslo og Omegn såkalt geografisk arbeidsområde som omfattet så å si hele Valdres. I mars 2018 ble det inngått en avtale der DNT Valdres overtok ansvaret for «friluftslivsinfrastruktur» (ruter og hytter) sør for en linje som for Øystre Slidres vedkommende går fra Mugnetind (i Vang) til Bitihorn, via Gravolskampen, Svoloberget, Skreddalen, Storeskag, Haldorbu til Skogalægeret (i Nord-Aurdal).

DNT Valdres skal ivareta våre medlemmers interesser i hele Valdres og dessuten har vi et ansvar for turområdene inklusive den delen av Øystre Slidre som er beskrevet ovenfor. Vi har i den første tida etter inngåelse av avtalen med DNT Oslo og Omegn først og fremst lagt ned innsats i etableringen av den historiske vandrerruta Stølsruta fra Tisleidalen til Vangsmjøsa og videre til Tomashelleren med merking av en gjennomgående rute som omfatter 5 dagsmarsjer med overnattingsmuligheter undervegs.

Innledningsvis vurderte vi også en tilsvarende langrute fra Lenningen og vestover i læger- og stølslandskapet til Beitostølen og videre inn i området sør for Bygdin (mot Tomashelleren/Yksendalsbu), men siden Riksantikvarens allerede var engasjert i prosjekter på Stølsvidda, ble sistnevnte alternativ prioritert først. Vi er imidlertid i ferd med å ta opp vedlikeholdet av de T-merkede rutene inn i Øystre Slidre østfra, dvs. Kruk/Nythun – Vangsjøen og Svarthamar – Vangsjøen. I tillegg kommer Vangsjøen – Storeskag og vi vil etter hvert vurdere å etablere/merke flere T-merkede ruter. Vyene om en sammenhengende langrute øst-vest helt fra Lenningen til

fjellene nord i Vang vil neppe kunne realiseres i løpet av de nærmeste årene, men det bør være et mål å komme i gang i løpet av planperioden.

Ellers har vi merket/vardet ruta fra Valdresflya til Rasletind (i forståelse med DNT Oslo og Omegn), en rute som er av stor betydning for Beitostølen, men ikke minst arrangerer vi årlig flere fellesturer i Øystre Slidre, både turer nært der folk bor, i støls- og hytteområdene og i høyfjellet. Dessuten inngår forskjellige flotte turmål i Øystre Slidre hvert år i vår Kremtoppjakt.

Vi inngikk i januar 2015 en partnerskapsavtale med Valdres Natur og Kulturpark, for øvrig undertegnet av Kjell Berge Melbybråten på vegne av VNK. Denne er for tida under revisjon. Vi deltar også fast i samarbeidsutvalget for Valdres Friluftsråd.

På denne bakgrunn anser vi Øystre Slidre kommune som en viktig samarbeidspartner for oss og håper at kommunen vil være interessert i våre innspill og tillegge dem vekt.

Vi ønsker i denne omgang å poengtere at følgende momenter – i noen grad overlappende - bør inngå i planprogrammet eller på annen måte foreligge som grunnlag for samfunnsdelen av kommuneplanen:

- Langsiktig arealstrategi og etablering av arealregnskap
- Landskapsvern – ivaretagelse av naturopplevelsene
- Hyttebygging i et areal-/miljøperspektiv
- Revisjon av sti- og løypeplanen
- Friluftsliv, spesielt i forhold til folkehelse og reiseliv
- Naturmangfold
- Samarbeid med nabokommuner om regional fjellplan

Noen av disse temaene synes allerede omfattet av det foreliggende planprogrammet. Vi ønsker imidlertid å medvirke til at nettopp disse temaene vektlegges.

Langsiktig arealstrategi og etablering av arealregnskap

Etter vår oppfatning bør man ha arealnøytralitet som en grunnleggende forutsetning – i det minste at man oppnår arealnøytralitet i løpet av planperioden. Det vil være vanskelig å følge opp dette uten å ha et arealregnskap som styringsverktøy. Vi ser at en rekke kommuner og regioner har etablert arealregnskap – også i Innlandet.

Landskapsvern – ivaretagelse av naturopplevelsene

Ved vurdering av tiltak bør man ha en streng vurdering av hvordan tiltaket påvirker det visuelle inntrykket og dermed naturopplevelsen på stedet. Dette gjelder selvsagt særlig der man fra før har et vakkert landskap – det være seg uberørt natur eller kulturlandskap. Det er imidlertid som regel mindre potensial for skade når man allerede har et område som er preget av inngrep som virker visuelt skjemmende. Samtidig bør det vurderes plikt til å tilbakeføre områder til en mer naturlig tilstand når vedkommende virksomhet som har forårsaket et inngrep, opphører.

Hyttebygging i et areal-/miljøperspektiv

Man bør vurdere å sette krav om at ubebygde/usolgte tomter utnyttes før man åpner for at eventuelle nye områder tas i bruk. Kriterier for fastlegging av grenser (fjellgrense) for hvor hyttebygging kan skje gjennomgås og revideres.

Det bør fastlegges krav/norm for en begrenset maksimal størrelse av hytter, plassering i landskapet, minimale inngrep i eksisterende terreng og bevaring av eksisterende vegetasjon. Tilsvarende krav bør også gjelde for fellesanlegg. Vegutbygging bør begrenses og stier/løyper bør ha forrang.

Revisjon av sti og løypeplanen

Vi er kjent med at man ønsker å foreta en revisjon av sti- og løypeplanen. DNT Valdres støtter dette og ber om å bli involvert i arbeidet. Det kan blant annet være behov for å vurdere også å ta inn mindre brukte stier, gamle ferdselsveger som er i ferd med å gro igjen og eventuelle behov for nye forbindelser, jfr. betraktninger i innledningen. Samtidig bør materialet fra verdsettingen av viktige friluftslivsområder ligge til grunn. Vi viser også til det planlagte prosjektet om «Friluftslivets ferdselsårer» i regi av VNK/Friluftsrådet med oppstartsmøte innkalt til 9. juni.

Friluftsliv – i forhold til folkehelse og reiseliv

Vi mener at ivaretagelse av friluftslivet i seg selv er et tema som bør løftes fram. Dette gjelder både den betydning utøvelse av friluftsliv i områder nært der folk bor, har for fysisk og psykisk helse – og den betydningen friluftsliv i Valdres har regionalt og nasjonalt. Det er viktig at lokalbefolkningen har fine turområder nært der de bor. Folk utenfra har hytter i Valdres først og fremst for å kunne utøve friluftsliv og få fine naturoplevelser samtidig.

Det kan være grunn til å tro at situasjonen med pandemi, helseproblemer pga. fysisk inaktivitet og med en økende betydning av klima og miljøhensyn vil virke i retning av at interessen for å utøve det enkle friluftslivet vil bli styrket framover i tid. Det vil kunne bidra til at Valdres blir enda mer attraktivt for både vår norske by- og tettstedsbefolkning og for andre tilreisende. Det vil være gunstig for reiselivet i Valdres.

Naturmangfold

Det er en økende erkjennelse av at naturmangfold og tap av naturarealer er en like stor utfordring for kloden som klimaeffektene, jfr. rapport fra FN's Naturpanel. Ikke minst er det slik at tap av naturmangfold i seg selv utgjør en vesentlig del av årsakene til den globale oppvarmingen. Det er også virkninger motsatt veg, fra klima til naturmangfold, slik at vi står overfor en negativ spiral der disse effektene virker gjensidig forsterkende.

Myndigheter lokalt, nasjonalt og globalt har begynt å ta klimakrisen alvorlig. Etter hvert vokser også bevisstheten om betydningen av tapt natur og naturmangfold, men fortsatt er man ikke kommet særlig langt. Vi mener at virkninger på naturmangfoldet bør inngå som et meget viktig tema i kommunens planer.

Samarbeid med nabokommuner om en regional fjellplan

Det er viktig at kommunene også evner å se utover sine egne grenser. Ikke minst er det sammenhengende fjellområder i Norge der det er behov for at man går sammen med sine naboer for å samordne sin forvaltning – og for å forvalte slike områder sammen. Det er allerede etablert flere regionale fjellplaner og det oppfordres til samarbeid fra Innlandet fylkeskommune. Vi vil foreslå at

Øystre Slidre kommune tar initiativ til en fjellplan som omfatter de sammenhengende områdene i den nord-østre del av Valdres – fra Tonsåsen til Filefjell. Et slikt samarbeid kan omfatte Etnedal, Nord-Aurdal, Øystre Slidre og Vang (for Nord-Aurdal og Vang vil det gjelde de delene av disse kommunene som ligger nord-vest og nord for hoveddalføret).

For DNT Valdres

Trond Vatn

Nestleder – ansvarlig friluftslivspolitik

Kopi:

Forum for Natur og Friluftsliv Oppland v/Ole Morten Fossli

Journalpost 20/4148

Kommuneplanen sin samfunnsdel – Øystre Slidre kommune – varsel om oppstart.

Vi viser til brev av 24.03.2020.

Statens vegvesen sitt ansvarsområde:

Statens vegvesen skal sørge for at føringar i Nasjonal transportplan (NTP), statlege planretningslinjer for samordna bustad-, areal- og transportplanlegging, vegnormalane og andre nasjonale og regionale arealpolitiske føringar, blir ivaretatt i planlegginga. Vi uttaler oss som forvaltar av riksveg på vegne av staten og som statleg fagmyndigheit med sektoransvar innan vegtransport. Statens vegvesen har det generelle ansvaret for tilsyn med at trafikksikkerheit og framkommelegheit blir ivareteke i transportsystemet. Det gjev oss rett til å stille krav til både statlege, fylkeskommunale og kommunale vegar, gater og løysingar for gåande og syklende.

Innspel til planarbeidet:

Planprogrammet ei god oversikt over utviklingstrekk og sentrale utfordringar for kommunen, som vil vera grunnleggjande for å fastsetja mål og satsingsområde. Vi tilrår at samfunnsdelen viser klare mål og arealpolitiske føringar for seinare revisjon av kommuneplanen sin arealdel. Dette gjeld særskilt innan bærekraftig tettstadutvikling og samordna bustad-, areal- og transportplanlegging.

Trafikksikkerheitsplan:

I samband med planstrategien minner vi om at kommunen sin TS-plan skal reviderast minst kvart 4. år. Planen skal innehalde både fysiske og haldningsskapande/

forebyggande tiltak. Kommunen må ha TS-plan for å vera kvalifisert for fylkeskommunale trafikksikkerheitsmidlar og for å bli godkjent som trafikksikker kommune. Vi tilrår at TS-planen blir teken med i planstrategien, med ein frist for når den skal vera ferdig revidert. Ta gjerne kontakt med oss, dersom noko er uklart eller det er ynskje om å drøfte vidare planlegging.

Statens vegvesen Transport og samfunn

Med helsing

Hans Martin Asskildt
seksjonssjef

Gyda Austin
seniorarkitekt